

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

Individuele Opvoeding.

IV.

In de school.

Op grond van de gegevens, door de Heilige Schrift verstrekt, kan de Christen niet meedoen aan de eenzijdigheden van de moderne schoolopvoeding en onderwijskunde.

Wel komt de mensch als enkeling ter wereld en gaat hij als eenling heen. Wel is geboren worden en sterven een individueel gebeuren. Het eindeloos verwisselen van wieg en graf is als de beweging in den oceaan, waarbij de eene golf zich verheft en de andere zich begraaft.

Wel verheft Gods Woord de waardij van den individu zeer hoog, zoodat de geheele wereld minder waard is dan één enkele menschenziel.

Maar in het individuele gaat de mensch niet op. God zelf leeft de kinderen der geloovigen in in het Verbond der genade. Ieder hunner is van Christus' lichaam niet meer dan een lid, niet meer dan hand of voet, dan oog of oor, die, los van de andere leden, niet op zichzelf kunnen bestaan en geen betekenis hebben.

Deze opvatting verschilt nog al van de nieuwe richting, die in het kind een wezen ziet vooral met bezigheids- en scheppingsdrang, een wezen, dat gelegenheid moet ontvangen op de hem omringende wereld in te werken. Vooreerst door het spel, als vooroefening van de sluimerende vermogens en krachten. En daarna als volgroeide, die de volle beschikking over lichaam en geest won, door den arbeid, om alzoo tot steeds hooger trap van ontwikkeling te komen. En dan wel zoo, dat de lichamelijke arbeid voorop en de geestelijke als noodzakelijk gevolg daar achteraan komt. De luisterschool moet doenschool worden.

Deze materialistische opvatting vindt in de Schrift geen steun. Adam kende den Heere aan den wind des daags. Hij mag en kan en moet luisteren ook. Dewey ziet in het kind achtereenvolgens den nomad, den jager en visscher, den veehouder en landbouwer uit den oertijd. Voor hem is de lichamelijke arbeid het universeel ontwikkelingsmiddel van de menscheit en volgens de biogenetische grondwet der evolutie ook van het kind. Maar God schept het kind zoo, dat het al spoedig met groote vraagogen de wereld instaat en een gansche periode van zijn leven al maar vraagt naar den naam der dingen, die het ziet, naar het wat en het hoe er van, ook zonder ze te bewerken. En wanneer de Nebukadnezars zich beroemen op den bouw van het Babel hunner handen, dan zendt God

een stem der straf van den hemel ter vernedering. En verheffing komt eerst dan, wanneer zij luisteren naar het woord der waarheid door profeten gebracht.

De mensch bestaat tweeledig. Zijn „Ik" vormt zich in verband met het „Wij" en dan in tweeledig zin.

Ontwikkeling van de gaven en krachten, die innerlijk in hem sluimeren, de formele dus, geschiedt door de activeering ervan. In zoover heeft de „école active" reden, recht, ja noodzaak van bestaan.

Maar wat het materiële betreft, het doen kennen van wat God voor den mensch heeft gedaan, Zijn loffelijkheden, Zijn sterkheid en Zijn wonderen, is er geen andere mogelijkheid dan de luisterschool, hoe zeer de modernen ze ook smaden.

Ter wille van de eenheid in de opvoeding moet het kind deze tweeledig vorming op een en dezelfde school vinden, zoo, dat beide richtingen organisch vereenigd zijn.

Al wat de school doet, hetzij ze in vaardigheden oefent, hetzij ze kennis verbreidt, hetzij ze iets anders doet, ze doe het al ter eere van dien God, die Geest is en stof schept, en naar wiens beeld het kind geschapen is.

* * *

De oude school heeft gezondigd door haar miskenning van de rechten der individualiteit, door haar zucht van niveleering, door haar onderdrukking van de spontane nitingen van den leerling.

Daartegenover zondigt menig modern gezin door een te ver gaand zich aanpassen aan de individualiteit van ieder kind op zichzelf, door een veel te groot gewicht hechten aan wat het doet, iets, dat in de tegenwoordige kleine gezinnen zoo licht gebeurt.

Een zekere strakheid van het schoolbedrijf is daarom een uiterst heilzaam tegenwicht tegen het wild gevekeer van het subjectivisme, met al zijn slapsheden, eenzijdigheden en gebreken. Door haar ernst en strengheid voedt de school op tot eenvoudige, dagelijkse, om niet te zeggen alledaagsche plichtsbetrachting, zelfs in kleine dingen, wat het gezin te dikwijls naloot.

* * *

Door een en ander is — in beginsel althans — uitgemaakt, dat de school ten opzichte van de kennismededeeling de jonge kinderen niet min of meer zelfstandig uit de boeken van Schriftuur, Historie en Natuur moet laten werken. Daltoniseering van het onderwijs, zoodat het kind door en door zich alleen leert, is hier niet gewenscht. Klassieke inrichting is hier onmisbaar. Het te ver doorgevoerd Dalton-systeem geeft verlies in hoeveelheid verworven kennis. Immers ontbreekt dan de energie van 'smeesters levend woord, van het levend contact met hetgeen meester in jarenlange studie en ervaring heeft verworven. Als oner-

varene vaart men veiliger en vlugger onder een ervaren kapitein, dan wanneer men zelf aan het stuur zit. Zelf zoeken mag formeel voordeel geven in sterking der vermogens, veel is er dat slechts met veel tijd en energieverlies gevonden, of ook in het geheel niet gevonden wordt.

Wel is wenschelijk, dat bij de verwerking en het vastleggen der kennis en bij de voortgezette oefening in vaardigheid ieder kind voor zich, naar dat hij gaven ontvangen heeft, individueel, met den tijd leert werken. Van veel belang is de wijze, waarop de school dit doet echter niet, als het maar gebeurt.

Bij opvoeding en onderwijs is niet de methode, is niet de inrichting van de school, zijn niet de leerboeken of leermiddelen de hoofdzak, maar de persoon van den onderwijzer. Dan zijn er onderwijzers, die zelfs bij het precies gelijkhouden van de klas, ja bij enkel streng klassikaal onderwijs van 'smorgens negen tot 's namiddags vier, zoo op iederen leerling weten in te werken, dat deze doet wat hij kan, alles geeft wat hij te geven heeft en zich op zeer voordelige wijze ontwikkelt.

Maar regel zal wel zijn, dat bij getemperd klassikaal onderwijs, bij matige voorzichtige toepassing van het daltoniseeren, inzake de vorming van helderheid van inzicht en sterkte van willen het meeste wordt bereikt. Veel kunnen is goed voor het kind, doch tevens gevaar te hebben, hoe men tot kennis komt, is beter.

Of de school naast de individuele vorming ook iets voor de sociale kan doen? Door arbeidsgemeenschappen of werkgroepen, door zelfregering der klas en een prefectien-systeem tracht men van de school een sociaal opvoedings-instituut te maken.

Maar men vergeet niet, dat onze scholen geen internaten en veel minder nog ambachtsscholen zijn.

Misschien kunnen de onderwijzers wel aansporen om buiten-schoolsche organisaties te stichten en daarbij leiding geven. Maar dan volge men Engeland na, waar naar gis ruim de helft der onderwijzers belangeloos de vrije namiddagen offerden, om vrijwillig de schooljeugd leiding te geven bij haar spelen. In Amerika vormt men hier en daar uit de straatjongens clubs, om de dieren te beschermen, de wandelbosschen te bewaken enz.

Het richten van de krachten, die de jeugdige individuen in zoo sterke mate, en zelfs overvloedig veel, bezitten, op een goed doel, het heeft in de opvoeding in huis en school en daar buiten groote waarde.

Doch men overschatte de resultaten, wat de individuele vorming betreft, niet. Men stelle niet te veel vertrouwen in den modernen mensch noch in de moderne pedagogische stelsels. Ze moeten de werkelijkheid, ook de natuur en de behoeften van het kind, te kennen, maar hun kennis beperkt zich te veel tot

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Iets over het beeld van Jezus in de moderne literatuur

door

W. M. LE COINTRE.

XXVIII.

Uitzonderlijk dient ook nog gelet op de zuiver aesthetische Jezusbeelding in het poëtisch genre, waarbij ik dan nu maar herinner aan de bekende Christus-sonnetten van Albert Verwey. Overbekend is de aanvang van het eerste „Christus aan het Kruis":

O, man van smarten met de doornenkroon,
O bleek, behloed gelaat, dat in den nacht
Gloeit als een groote bleekte vlam, wat macht
van eindloos lijden maakt Uw beeld zoo schoon?

Ook kunnen wij niet voorbijgaan aan de „Zes Christus Verzen" van den eenzamen dichter J. H. Leopold, te vinden in zijn bundel „Verzen" ¹⁾.

Een merkwaardig gedicht, in dit verband, is zeker wel: „De Nederlaag" van A. Roland Holst in zijn bundel „De wilde Kin"; al wordt de naam van Jezus daarin niet genoemd. Hij beheerscht de daar-gehouden dialoog ²⁾.

Op de grenzen staan wij, naar het mij voorkomt, meermalen, in de poëzie van M. Nijhoff, met name in zijn laatste bundel „Vormen", waarin, naast al het andere, dat er van gezegd kan worden, toch ook wel eens een strijd om Christelijke bewustwording aan den gang kon zijn. Al kan ik niet instemmen met het oordeel van den student, door Seerp Anema sprekend ingevoerd in zijn „Moderne Kunst en Ontaarding" ten opzichte van den dichter Nijhoff: „daar liggen mijn verwachtingen voor de Christelijke poëzie", onderschrijven kan ik toch ook niet (al is er in de moderne poëzie inderdaad heel wat „pathologische rommel", vergelijk wat ik een vorig maal meedeelde over het werk van iemand als Roel Houwink) Anema's kort en alles afdoend oordeel over Nijhoff's „Christophorus" (waarmee hij wel heel zijn werk zal hebben willen karakteriseeren): „infantiliëne en tweede religiositeit" ³⁾. Er zit toch wel iets meer achter verzen, als „De soldaat die Jezus kruisigde", „Het groote Lijden", „Tweespraak", met dit slot:

Ach, dat Hem de rijkdom
Kende met een kus,
En dat Hij zijn vrienden
Vreemd bleef tot Emmaüs?

Ach, waren dat wij niet?

Ach, ik niet? ach, jij niet?

Ik denk ook nog aan het sonnet „Johannes", met deze slot-terzine:

Mij had hij toen hij leefde liefgehad,
Maar toen hij stierf gaf hij zoo veel, dat 'k van de
Vervuldheid eerst na jaren spreken durfde ⁴⁾.

Het boek van Dirk Coster: „Nieuwe Geheimen", Een keuze uit de poëzie van na den oorlog (1918—1923), kan ons leeren, dat er ook onder die modernen zijn, die „Jezus wel willen zien". Ik citeer van hie van Dillen een vers: „De lange Weg" ⁵⁾:

Mijn voeten gaan vertragen, Heer,

— Ik ben zoo moe —

Zij willen enkel dragen, Heer.

Mij naar U toe.

Ik zoek geen aardse lusten, Heer,

— Ik zucht om U —

Dit hart zal nimmer rusten, Heer.

Vóór 't rust in U.

Uiteraard zullen wij een breede plaats inruimen aan de stem van hen, die welbewust Jezus hebben willen loven in hun lied.

Een nieuw en eigen kerk- of gemeenschaps-lied ter verheerlijking van Jezus Christus heeft de moderne tijd, bij mijn weten, totnogtoe, niet gezongen, dat is hijkbaar niet meer iets van onzen, individualistischen tijd: welke gemeenschap is zoo innig en hecht, in diepe zieleverwantschap, dat er gemeenschappelijke verzen van aanbidding geboren zouden worden? Hier heerscht inderdaad een ook ons-aanklagende armoede.

Wij hebben niets als individuele nitingen ten opzichte van den persoon van Jezus, waarbij dit ook het merkwaardige is, dat veel meer feiten uit het leven van Jezus worden bezongen, of in verband daarmee, naar aanleiding daarvan dan wat gemiddeld, dan dat de dichter-ziel zelf zich regelrecht uitsprekt over den rijkdom van het leven met en uit den Christus.

Wij beperken ons tenslotte tot den eigen taal-kring en laten ook de ouderen buiten bespreking, zooals Biddendijk en Da Costa, maar willen toch niet onbesproken laten den Vlaamschen priester-zanger, die, hoewel Roomsch-Katholiek en alzoo, naar onzen opzet, feitelijk vallend buiten ons bestek, toch tot gemeen-goed der Christenheid gerekend worden mag, Guido Gezelle, wiens zingend hart, in de eenzaamheid zijns levens, wel bovenal den zondaren-zaligenden Jezus is gewijd. Bij hem is een overvloedige keuze, ik ken welhaast geen zuiverder uitspraak van dezen veel-geplagde, dan die in zijn lied „Jesu" ⁶⁾:

Jesu, gansch alleen gelaten,
komt mijne arme ziel te baten,
want ik zoo ellendig ben,
ik, die zooveel vrienden ken.

Dank U dat Gij, uitgesloten,
toch U nimmer hebt verdrotten
maar gewacht hebt, Jesu mijn,
dat ik de andere moed mocht zijn.

Dank U dat Gij mij, getrouwig,
hebt geklopt aan 't herte rouwig
klagend ende zuchtend: „Och!
opent Mij de deure toch!"

Ach, het zal en 'tmoet mij schamen
dat Gij wilt een herte pramen
en een ziel wedervraagt
waar ik U heb van gejaagd!

„Schandel!" zou de wereld spreken,
moest er zulk een liefde uitbreken,
en, van iedereen gezeld,
ware 't eene uitzinnigheid.

Jesu, gansch alleen gelaten,
komt mijne arme ziel te baten,
want ik heel verlegen ben
en noch uit noch in en ken.

Zal ik leven, zal ik sterven?
Zal 'k uw minnend aanschijn derven
en U loven, in mijn straf,
ver van uwe kind'ren af?

Durf ik weêr beloften spreken
die 'k van morgen af zal breken,
en, met meerder boosheid, Heer,
U verlaten nog een keer?

Laat mij in Uwe armen leunen,
want, om op mij zelf te steunen,
hebbe ik noch en kan ik niet
als de zonde, die Gij ziet.

Jesu, 'k voel mij vallen!... Valle ik
in Uw wrekende armen?... Zal ik?
Jesu! Jesu!... 'k Stel, bayreed,
in Uw handen mijnen geest!

En dan voorts: Seerp Anema heeft wel veel geworsteld, doch zelf het Jezus-lied maar schaars ons doen hooren. In zijn bundel: „Van Hollands Kusten" heet het, zoo klagend:

het zintuiglijk
hun groote
het kind en

Geen wijsh
Woord verwo
op te voeden
Dat is geen
activeering v
werking alle
voor de ma
de majesteit
Geest in he
Aldus alle
het van bui
deductie en
sociale vorm
geboden der
en beoefene

Z

De bet

„De Mace
artikel over
waker", wa
dizgconferen
„De Hera
zijn adnresi
dan de bez
Trouwens, v
teruggehoude
Vooral tre
wil blijven
beweging; i
de Conferen
deden, die
noodzakel
Als een
blijkt wel,
sympathie k
Trouwens,
Maar wij
ferentie uit
sluiten, wa
werpen. Ma
belanghebb
worden de
een oordeel
inzichten te
geven. En
om met he

Verkoog
en d'aa
wij wor
den wo
Dan de
zie, wij
„Wanne
„en: als
Waarom I
O, Kon
het lev
Gij heb
Nu wij

Maar, nog
diepe lied,
al is er hi
toon, die e
aan de kind
die zooveel
daaruit: „E

I

V

J

I

S

T

V

E

Z

E

M

M

E

E

D

M

Peter van
in zijn „KI
Jezus en
Jacqueline
gehoofdston
maar een
gelaten.

er onder een
d aan het stuur
geven in storking
is met veel tijd
het geheel niet

erwerking en be-
tegenzette oefening
aar dat hij gaven
id leert woekeven
te school dit doet

de methode, is
iet de leerboeken
persoon van den
rs, die zelfs bij
as, ja bij enkel
rgens negen tot
erling weten in
, alles geeft wat
vooroordeelige wijze

mperd klassikaal
passing van het
helderheid van
de wordt bereikt
ch tevens geleerd
is beter.

le vorming ook
r arbeidsgemeen-
geering der klas-
van de school
ken.

helen geen inter-
holen zijn.
el aansporen op
hten en daarbij
igeland na, waar
zers belangeloos
willig de school-
ten. In Amerika
atjongens club,
indibosschen te

le jeugdige indi-
vervloeiend veel,
in de opvoeding
oote waarde.
wat de indivi-
lle niet te voet
noch in de mo-
en de werkelijk-
i van het kind,
zich te veel tot

het zintuiglijk-waarembare alleen. Ze loochenen tot
hun groote schade de natuurlijke verdorvenheid van
het kind en de macht der zonde.

Geen wijsheid in eeuwige dingen is er voor die Gods
Woord verwarpen. Dat Woord roept op om de kinderen
op te voeden in de leering en vermaning des Heeren.
Dat is geen individualiteitsontplooiing, geen oproep tot
activering van wat in het kind is, tot sociale samen-
werking allereerst. Het is de oproep om zich te buigen
voor de macht van het Woord, om te laten inwerken
de majesteit der Openbaring, om te laten werken Gods
Geest in het hart.

Aldus alleen ontmoeten elkander de methodes van
het van buiten af en die van het van binnen uit, van
deductie en inductie, van de individuele en de
sociale vorming. Aldus leert het kind de twee groote
geboden der liefde tot God en tot den naaste verstaan
en beoefenen.

STRIKWERDA.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

De betekenis der Jeruzalemsche Conferentie.

„De Macedonier“, ons zendingstijdschrift, nam een
artikel over van Dr H. A. van Andel uit „De Op-
wekker“, waarin hij een beoordeeling gaf van de Zen-
dingsconferentie te Jeruzalem, ten vorige jare gehouden.

„De Hernut“ neemt dit artikel over en hecht er
zijn adhaesie aan. En wij kunnen ook niet anders,
dan de bezwaren van Dr van Andel onderschrijven.
Trouwens, wij hebben indertijd onze opmerkingen niet
teruggehouden, met name wat de „Boodschap“ betreft.

Vooral treft ons, dat Dr van Andel zoolang mogelijk
wil blijven meewerken aan de internationale zendings-
beweging; maar hij laat duidelijk uitkomen, dat op
de Conferentie te Jeruzalem zich verschijnselen voor-
deden, die op den duur hem wel eens zouden kunnen
aanzaken zich terug te trekken.

Als een man als Dr van Andel zoo schrijft, dan
blijkt wel, dat de Conferentie niet met onverdeelde
sympathie kan worden toegejuicht.

Trouwens, tegen alle samenwerking zijn er bezwaren.
Maar wij moeten toch niet het karakter eener con-
ferentie uit het oog verliezen. Zij geeft toch geen be-
sluiten, waaraan de deelnemers zich hebben te onder-
werpen. Maar zij is veelmeer een samenspreking van
belanghebbenden in dezelfde zaak. Van alle kanten
worden de vraagstukken bezien. Indien mogelijk wordt
een oordeel uitgesproken. Ook komen de verschillende
machten ter sprake, die aanleiding tot botsing kunnen
geven. En ten slotte gaan de deelnemers naar huis,
om met het gehoorde winst te doen.

Wat nu de Conferentie te Jeruzalem betreft: het
schijnt ons toe, dat in onze gereformeerde pers meer
critiek is uitgeoefend dan het beteekenisvolle ervan is
aangewezen. En loopen wij dan niet gevaar onbillijk
te worden? O, wij erkennen volkomen de juistheid
der critiek. Er is zelfs nog meer critiek te geven.
Dr M. Schlunk in zijn boek „Von den Höhen des
Olberges“ zet het mes der critiek er diep in! Zelfs
wordt aan zijn critiek in „The Int. Rev. of Miss.“ een
artikel gewijd onder den titel: „A German view of
the Jerusalem meeting“.

Toch laat Dr Schlunk ook het volle licht vallen
op de betekenis dezer Conferentie; ja, heel zijn boek,
waaraan verschillende Deutsche afgevaardigden naar de
Conferentie meewerkten, doet die betekenis helder
uitkomen.

Zeker, hij wil uitdrukkelijk verklaren, dat uitspraken
eener conferentie zoo licht het karakter van een
compromis krijgen, en in meer dan één beteekenis
kunnen worden opgevat. Maar dit is nooit te voorkomen
met een internationale bijeenkomst van zooveel ver-
schillende richtingen. Men moet zich veelmeer verbazen,
dat nog in zoo menig opzicht overeenstemming bereikt
werd, en eenparige uitspraken konden worden gedaan!

Wij moeten ook niet verwachten, merkt Dr Schlunk
op, dat conferentie-uitspraken de oplossing der zware
problemen kunnen geven. En wie aan zulke uitspraken
den maatstaf van wetenschappelijkheid wil aanleggen,
en er eischen aan stelt als aan een wetenschappelijk
betoog, gaat feil. Zelfs het de Conferentie te Jeruzalem
meermalen een formuleering achterwege, omdat men
er zich niet riep voor achte.

„De Conferentie moet niet als een eindpunt worden
beschouwd, maar als een brandpunt, waarin de stralen
voor een oogenblik samenkomen, om dan ieder in
eigen richting verder te gaan. Ja, haar betekenis zal
eerst dan gebleken zijn, indien haar gegevens of in
de praktijk worden omgezet in daden, of als bevruch-
tende kiemen in de gedachtenwereld der Protestantische
wereldzending worden opgenomen.“

Het zou dus niet recht zijn van de Conferentie meer
te willen maken dan zij zelf wilde zijn.

Hoeveel materiaal heeft de Conferentie niet bijeenge-
bracht voor schier alle onderdeelen van den zendings-
arbeid!

Neem b.v. de verhouding tusschen de oude en de
jonge kerken.

Dit vraagstuk was op de Conferentie van Edinburg
in 1910 nog niet aan de orde. Maar nu drong het
zich met kracht naar voren. Een derde van de 250
deelnemers kwam van het zendingveld. De verschil-
lende Inlandsche kerken uit China, Japan, Indië, Afrika,
Korea, hebben zich niet te vergeefs laten hooren.

En nu is het waar, dat wij met onze zendingkerken

in Ned. O-Indië nog geheel aan het begin staan. Maar
het zal niet lang meer duren, of de kwesties, die te
Jeruzalem werden behandeld, zullen ook door onze
zendingsmannen onder de oogen moeten worden gezien;
ja, in enkele opzichten worden zij reeds nagegaan.
Nu, wat in het rapport van Jeruzalem over deze dingen
gezegd is, biedt rijke stof tot overdenking en een waarde-
vol bezit.

Dr Schlunk oordeelt ervan: „De uitspraken hebben
de betekenis van een program voor de toekomst, wat
nog te meer opmerkelijk is, omdat met den ouden
formeelen eisch van zichzelf onderhoudende, zichzelf
regeerende en zichzelf uithreidende kerken gebroken
werd, en de geestelijke hoedanigheden naar voren wer-
den geschoven.“

Over het rapport inzake het Zendingsonderwijs heft
Dr Schlunk een juichtoon aan. Het is bekend, dat Dr
Schlunk in de zending een gezaghebbend man is en
in elk opzicht tot oordeelen bevoegd. Maar dit geldt
vooral ook het onderwijs. In het „Neue Allg. Miss.
Zeitschrift“ schreef hij verschillende waardevolle arti-
kel over dit onderwerp. Hij noemt de uitspraken der
Conferentie een „onderwijsmanifest“. Hoort hem zingen:

„Ik zie in dit dokument een eerste en over het alge-
meen welgeslachte poging, om ten eerste het geheele
onderwijs der zending als religious education uiteen
te zetten en Jezus als voorbeeld in het leeren aan te
prizen, en ten tweede in heel dien arbeid de resultaten
van de paedagogisch-psychologische wetenschap van
onzen tijd planmatig aan te wenden.“

Tegelijk brengt zij klaar voor het bewustzijn, wat
trouwens in de Conferentie zelf ook werd gezien, dat
de wereld tegenwoordig niet meer door muren wordt
afgehekend, zoodat men Amerikaansche, Engelsche,
Duitsche en andere typen tegenover elkander kan plaat-
sen; veelmeer gaan er in de onderwijskwesties „Horizon-
tallageringen“ door de menschheid, en is er bij alle
verschil toch ook veel overeenstemming...

Het kan zeer spoedig noodig worden, om in plaats
van zendingelingen, paedagogen van beroep of ten minste
paedagogisch geschoolde theologen uit te zenden, die
tegelijk de Engelsche en Fransche en Duitsche theologie
en paedagogiek onder de knie hebben.“

Er ware nog meer te noemen, om te laten uitkomen,
van hoeveel betekenis deze Conferentie is. De ver-
schillende onderwerpen vragen daartoe afzonderlijke be-
handeling.

De Conferentie was niet een gereformeerde vergade-
ring; allermint. Maar toch kan ook een gereformeerd
mensch van harte instemmen met een uitspraak als
deze, door haar in de wereld gezonden:

„Het tegenwoordige geestelijke leven in de kerken
is niet in overeenstemming met en beantwoordt niet
aan de taak, waarvoor zij staan. Waren wij er niet

Verhoogde Christus, ach, Gij zijt zoo verre
en d'aarde is zoo nabij en, z'is zoo schoon;
wij worsten vruchteloos, dat niets versperre
den weg der bliken tot uw glans en troon —
Dan doet de vijand onze zielen zeere:
zie, wij verstaan uw machteloos pogen niet:
„Wanneer g'uw liedren zingt, waar is uw Heere,
en: als g'uw Heere zingt waar is uw lied?“

Waarom hij alzoo eindigt:

O, Koning van ons lied en van ons leven,
het leven ligt in puinen om ons heen;
Gij hebt het ons in hoop en glans hergeven;
Nu wijdt ons hart het niemand anders, neen!)

Maar, nog laat het machtig uitbreken van het ziels-
diepe lied, dat Jezus looft, onder ons zich wachten,
al is er hier en daar een belofte en klinkt er een
toon, die een zuiver geluid doet hooren. Ik denk o.a.
aan de sinds alweer verstilde stem van Geerten Gossaert,
die zooveel beloofde in zijn „Experimenten“. Ik kies
daaruit: „Els Daimona“¹⁾:

Laat nu, in angst en pijn,
Meester, mij niet alleen...
Wien heb ik buiten U?
Immers, niet een?

T liefste dat Jeugd gewon
Naamt ge mij, liefde en eer.
K zweeg. Dat de Dienaar niet
Twist met den Heer!

Vordert Gij alles nu?
K zwijg. Want ook dit is recht.
Zijt Gij de Meester niet?
En ik de Knecht?

Maar blijf bij mij, blijf bij mij,
Blijf bij mij, o mijn God!
Maak niet uw woord te schand,
Maak niet uw trouw ten spot!

Hoort... om mijne eenzaamheid
Hoort U 't gemeen....
Laat mij, in angst en pijn,
Meester, niet gansch alleen!

Peter van Maars sloeg even een teederen toon aan
in zijn „Klarenden Luchten“²⁾ (ik denk b.v. aan zijn
„Jezus en de ziel“), maar daarbij bleef het dan ook.

Jacqueline van der Waals schonk verzen van zuiveren
geloofstoon (zie met name hare „Laatste Verzen“³⁾),
maar een eigen Jezus-lied heeft ook zij ons niet na-
gelaten.

Tot op heden heeft misschien wel het klaarst van
zijn Heiland gezongen: Willem de Mérode, uit wiens
bundel „Het kostbaar Bloed“, ik citeer het aandoen-
lijke: „Nij het Kruis“⁴⁾:

Dwaasheid, ergernis, kracht Gods.
Paulus.

Ik heb op Golgotha gestaan
En zag 't gelaat van Jezus aan,
Dien men als een ellendeling
Aan 't kruishout hing.

Daar rees zijn lichaam angstig bloot,
Zijn oogen duistrend naar den dood,
Handen en voeten smart-gekromd,
Den mond in drogen dorst verstomd.

Is dit een Heiland naar mijn wensch,
Een veeg en afgeloterd mensch?
En kan dit zwaarigeronnen bloed
Een balsem zijn voor mijn gemoed?

Toen heeft mijn ziel tot U geschreid
In groote godverlatenheid:
Heb met ons beiden medelij,
O Heer, verlos Uzelf en mij.

Toen doofde Gij der zinnen schijn
Als lampen die niet noodig zijn.
En als een lauwe regen viel
Uw bloed in mijn verleppe ziel.

Toen zag ik dwaze zwakkeling
Den Heer, Die voor den hemel hing,
Die al mijn zonden en mijn smart
Leed aan zijn doodbekropen hart.

Wat wordt Uw bitterheid mij zoet!
O Heer, er daalt een honingvloed
Van liefde uit Uw gescheurde zij.
Gij dorst en derft en lenigt mij.

Ik weet, voor wien Gij sterven woudt,
Aan dit van God vervloekte hout.
Ik moest daar hangen, ziel en lijf
Der wereld tot een tijdverdrijf.

Gij wilt U geven, en Gij sterft
Voor mij, die dikwijls van U zwerft.
Maar in mijn woergekeerd gemoed
Leeft Gij, en Gij leeft mij voorgoed.

Aanzie, aanzie mijns harten rouw
En ken, die U niet kennen wou.
En gun Uw fellen moordenaar
Een woord van troost, een enkel maar.

Ik weet wel, dat Gij mij bemint,
Maar ach, een ongehoorzaam kind
Zal schreien en niet zijn gerust
Eer 't is getroost en afgekust.

Wat wordt Uw bitterheid mij zoet.
O Heer, er is een honingvloed
Voor mij, die overal U zocht
En aan het kruis U vinden mocht.

Terwijl ik tenslotte nog heenwijzen wil naar een
der jongsten: W. A. P. Smit, die in zijn: „Feesten
van 't Jaar“, rijke beloften biedt. Van hem laat ik
U hooren:

Goede Vrijdag.

Zooals een vrouw haar pijnen lijdt
Om 't liefste, dat uit haar begint,
En in de felste amarten strijdt
Om 't aarzlend leven van haar kind —

Zooals mijn Moeder duelloos leed
En daalde tot den grens der dood,
Maar door haar pijn mij worden deed
En mateloos het leven bood —

Zoo, Christus aan het kruis, zijt Gij
Een moeder in den groep der pijn,
Dat met U, als Uw kindren, wij
In 't zelfde leven zullen zijn.

O Moeder, die de Christus heet
En deze hoogste Liefde zijt,
Voor wie ons hart geen beden weet
Dan: Jezus Christus, o Gij lijdt....⁵⁾

¹⁾ Tweede druk 1920. Rotterdam, W. L. en J. Brusse's
Uitgevers-Maatschappij, pg. 7-15.

²⁾ Tweede druk 1927 bij C. A. J. van Dishoeck te Bus-
sum: pg. 38/42.

³⁾ A.w. pg. 154.

⁴⁾ Uitgegeven door C. A. J. van Dishoeck te Bussum, 1924.

⁵⁾ 2e vernieuwde druk. N. V. Van Lothum Slaterus'
Uitgevers-Maatschappij, Arnhem, 1925: pg. 107.

⁶⁾ Guido Gezelle's Dichtwerken: Gedichten, Gezangen, Ge-
beden en Kleingedichtjes, Zesde Druk, L. J. Veen, Amster-
dam, 1913: pg. 19/20.

⁷⁾ Amsterdam, P. N. van Kampen en Zoon, 1907: „Van
Aangezicht tot Aangezicht“, pg. 7/10.

⁸⁾ 1916, Uitgegeven bij van Dishoeck te Bussum: pg. 67/8.

⁹⁾ N. V. Uitgeverijmaatschappij „De Zonnebloem“, Apel-
doorn, 1919.

¹⁰⁾ Ling, de Waalburgh, Blaricum, 1923.

¹¹⁾ N. V. Uitgevers-Maatschappij van Lothum Slaterus en
Visser, Arnhem, 1922: pg. 52/4.

¹²⁾ Uitg. van de Uitgevers-Mij. Holland, Amsterdam, pg. 23